

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény címe: Akcióterületi terv felhasználása

Ügyszám: **SZJSZT – 18/15/02**

A szakvélemény szövege

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: SZJSZT, Testület) szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint az SZJSZT nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető.

Az eljáró tanács a felperesi kérdések megválaszolása előtt kijelenti, hogy fenntartja a 2015. szeptember 11-én kelt SZJSZT 18/15. számú szakértői véleményét.

A felperes 2016. február 26-án kelt 20. sorszámú beadványában feltett kérdések:

- 1. A T. Testület szakvéleményében többször is elhangzik az a hivatkozás, hogy a felperes tervei azért nem lehetnek önálló szellemi alkotások, mivel azokat az Önkormányzat Képviselőtestülete a kerületrész előzetes akcióterületi terveként elfogadta, így azt közjogi szervezetszabályozó eszközként kell érteni, s a felperesi tervet ezért (!) már nem lehet szellemi alkotásként és szerzői jogvédelemre érdemeként kezelni. Ebben a vonatkozásban a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvényre hivatkoznak. Mivel a hivatkozott törvényben semmilyen (!) rendelkezés nincsen a szerzői jogról szóló törvényben tételesen szabályozottak – 1.§ /2/ bek. k) pont – ilyesfajta értelmezésére.**

Kérdésünk, hogy a T. Testület szíveskedjék álláspontja jogszabályi háttérét kifejteni, mert annak hiányában a szakértői vélemény nem fogadható el. Teljesen nyilvánvaló ugyanis, hogy attól, hogy pl. ha egy közparkban felállítanak egy szobrászati műalkotást, amellyel kapcsolatosan annak felállításáról előzetesen testületi döntést hoztak, a testületi döntésben megjelenő határozat, mint a közjogi szervezetszabályozás eszköze, nem teszi a műalkotás szerzői jogait semmissé, és nem teszi alkotóvá vagy alkotó-társsá a Képviselőtestületet és nem fosztja meg az alkotót műve szerzői jogaitól.

Az eljáró tanács a kérdés megválaszolása során visszautal az alapszakvélemény előzetes megállapításokban kifejtett észrevételeire, különösen annak 1.5, 1.6 és 2.1. pontjaira.

Az eljáró tanács az alapszakvélemény előzetes megállapítások 2.1. pontjában részletesen kifejtette, hogy „[a]z Sztj. 1. §-ának (4) bekezdése szerint: Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági

határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.”

Annak értelmezése során, hogy mi minősül állami irányítás egyéb jogi eszközének nem az Szjt., hanem más jogszabály irányadó. „A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 34. §-ának (1) bekezdése szerint ahol jogszabály vagy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény szerinti állami irányítás egyéb jogi eszköze az „*állami irányítás egyéb jogi eszköze*” kifejezést tartalmazza, - ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik - azon közjogi szervezetszabályozó eszközt is érteni kell. A helyi önkormányzat képviselő-testülete által hozott normatív határozat közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősül. Így a Jat. 23. §-ának (2) bekezdése szerint normatív határozatban szabályozhatja a helyi önkormányzat képviselő-testülete a saját és az általa irányított szervek tevékenységét és cselekvési programját, valamint az általa irányított szervek szervezetét és működését.” [Alapszakvélemény 2.1.]

A Jat. így értelemszerűen nem utal az Szjt.-re, hanem kitölti tartalommal az Szjt. rendelkezését.

Az Szjt.-ben felsorolt szerzői művek között funkcionalitásban is van különbség. Így a felperes által példaként említett közterületen felállított szobor szerzői jogi védelme az önkormányzati határozat ellenére megmarad. Más megítélés alá tartozik azonban egy olyan mű (pl. akcióterületi terv), „*amely a megvalósítás komplex (városrendezési, műszaki, pénzügyi) forgatókönyveként szolgál az önkormányzat számára.*”¹ [Részletesebben lásd Alapszakvélemény 1.4]

A jogalkotó a szerzői jogi védelmet – amennyiben fennállt – az ilyen művektől azért vonja meg, hogy a megvalósítás során a tervrészek felhasználása – amennyiben szerzői jogi védelem alatt állnának és a felhasználás szerzői jogilag releváns lenne – ne függjön az önkormányzat vagy harmadik személyek engedélyétől. Az elfogadást követően megszűnik a szerzői jogi védelem.

A művek ugyanígy elveszíthetik szerzői jogi védelmüket, ha ügyiratként történik felhasználásuk.

- 2. A T. Testület által kifejtettek szerint a felperes által végzett munka egy olyan pályázat alapján született meg, amely a szerzőnek csak rendkívül szűk mozgásteret biztosít az önálló tervezésre, önálló szellemi alkotás elkészítésére, arra, hogy „egyéni, eredeti jellegű művet hozzon létre”.**

Kérdésünk, hogy mivel magyarázható akkor, hogy a támogatásért folytatott pályázati versenyben, több pályázat között, 2010. évben, a legjobbként került a felperes szellemi alkotását tartalmazó terv – az önkormányzati pályázati anyag döntő része – értékelésre, ha abban nem lett volna egyedi, saját elképzelések a felperestől a városrészi rehabilitációra, amelyet az Uniós támogatás megcélzott?

Az Szjt. 1. § (1) bekezdése szerint a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy a törvény megnevezi-e - az

¹ Kézikönyv (2007) 24. oldal

irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen: k) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve.

Az építészeti alkotásokra is vonatkozik az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése, amely egy alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján részesíti védelemben. A törvény rögzíti azt is, hogy a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől. A műnek tehát az alkotó saját szellemi alkotásának kell lennie, úgy egyéni jelleg, mint eredetiség szempontjából.

Az SZJSZT több korábbi szakvéleményében vizsgálta az egyéni jelleg és az eredetiség kérdését és rámutatott, hogy az alkotás lényegében akkor *egyéni*, ha az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, és *eredeti*, ha az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.

A szerzők lehetőségei műtípusonként eltérőek. Az építészeti alkotások vonatkozásában megállapítható, hogy „a mű formájának egyik feladata a külvilág számára való érzékelhetőség, megjelenés biztosítása és a mű azonosításának lehetővé tétele. Nyilván másként jelentkezik az eredetiség egy tervezőnél, mint egy festőnél. A tervezőnek a fizikai törvények és építészeti előírások szűkebb mozgási teret engednek, mint a képzőművészeti alkotásokat létrehozó szerzőnek.”²

Mindezek alapján – függetlenül attól, hogy az Szjt. megnevezi-e – az egyéni, eredeti jellegű városépítészeti együttes terve szerzői jogi védelem alatt állhat.

A felperes által csatolt Társaság 2016. március 16-án kelt szakvélemény utalást tesz arra, hogy a dokumentáció gyűjteményes műként részesülhetne szerzői jogi védelemben.

Szjt. 7. § (1) Szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.

(2) A gyűjteményes mű egészére a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek és kapcsolódó jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogait.

(3) A gyűjteményes mű szerzői jogi védelme nem terjed ki a gyűjteményes mű tartalmi elemeire.

Az Szjt. 7. §-a a gyűjteményes művek esetében is a védelem feltételeként írja elő az egyéni, eredeti jellegét. Az Alapszakvélemény előzetes megállapítások 1.5. pontjában az eljáró tanács kifejtette, hogy „Az ATT egyes tartalmi elemeit, felépítését, elkészítési módszertanát a minisztérium által kiadott Kézikönyv közel 40 oldalon, a pályázati kiírás részeként elérhető dokumentum további 46 oldalon tartalmazza. Az EAT tartalmazza mindazon források felsorolását, amelyet annak elkészítése során felhasználtak (EAT 195. oldal).” Mindezek az előírások olyan mértékben szűkítik a szerkesztő alkotói mozgásterét, hogy az elkészített dokumentáció gyűjteményes műnek nem tekinthető.

² SZJSZT-38/2001 – Épület átalakítása során felmerülő egyes szerzői jogi kérdések.

Az eljáró tanács nem vitatta, hogy a tevékenység ellátásához magas szintű szakmai, tudományos, illetve műszaki ismeretre volt szükség, vagy, hogy az elkészült dokumentáció ne képviselne magas szakmai értéket, az ne volna szellemi tevékenység eredménye. Az eljáró tanács azonban fenntartja az Alapszakvélemény 1.4-1.7. pontjaiban foglalt előzetes megállapításait.

- 3. Bizonyára ismert a T. Testület előtt, hogy a városfejlesztéseknek a középkortól a múlt évszázadig az volt a tipikus módja, hogy az adott település a településhatárok felé, azaz területét megnövelve, épült és fejlődött, s beépített egyre több külterületet a művelésre alkalmas földekből is, miközben a belső kerületeit elhanyagolta. A XIX. sz. végére, a XX. századra viszont a városok ipari negyedeiben a termelés jelentős részben megszűnt, s az ottani termelő- és lakóépületek egy része ezért lepusztult. A XX. században kezdődött meg egy másfajta településfejlesztés is, s ez egyre inkább előtérbe kerül: az ún. város vagy városrész rehabilitáció, amelynek keretei között az előbb említett lepusztult vagy lepusztulóban lévő ipari és lakótelepek átalakítását, áttervezését és új funkciókkal lakhatóvá tételét célozzák meg átépítésekkel, új szociális és közösségi funkciók megtervezésével, amely legalább olyan színvonalú, ha nem nagyobb szakmai hozzáértést igénylő feladat – a már ott lakókra tekintettel -, mint a zöldmezős beruházások megtervezése.**

Kérdezzük ezért, hogy lehet-e különbséget tenni a „zöldmezős beruházások” törvényben elismert szellemi alkotás jellege és a „rozsdanegyedek” rehabilitációjának tervezői, alkotói munkájának eredetisége, egyedisége és önálló alkotásként történő elismerése, azaz a szerzői jogi védelmet élvező szellemi alkotások között? A T. Testület a város (fejlesztési-építészeti) rehabilitációt végző felperesi munkát milyen jogi és szakmai alapokon zárja ki a szerzői jogi törvény – az előbbieken már idézett – jogszabályi rendelkezésének hatálya alól? Figyelemmel arra is, hogy az Önkormányzat is, az Egyesület is, a mára már megvalósult, egy – és negyed milliárd forintot meghaladó értékű rehabilitációt megalapozó EAT-ot úgy tartja nyilván, hogy „Szociális célú városrehabilitáció Előzetes Akcióterületi Terv (EAT).”

Lásd az 1-2. kérdésekre adott válaszokat.

- 4. A szakvélemény semmilyen hivatkozást nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az általa is elismert és meghatározottak szerintit 10%-os arány-szám milyen kalkuláción alapul – az EAT-ban tervezettek legfeljebb és közelítően 10%-os részben állhatnak szerzői jogvédelem alatt (!) a Szakvélemény tartalma szerint –**

Kérdésünk: szíveskedjenek megválaszolni, hogy ezen 10% pontosan hol és miben található az EAT-ban és ezen alkotórész nélkül az EGÉSZ és DÍJNYERTES EAT elkészíthető lett volna-e?

Lásd az Alapszakvélemény Törvényszék kérdéseire adott válaszokat, kiemelve, hogy „[e]zeket a részeket azonban nem lehet egyértelműen meghatározni, mivel nincs mindenütt feltüntetve, hogy az egyes leírások, térképmetszetek, fényképek honnan származnak, azaz melyek a felperes saját szellemi tevékenységének eredményei és melyek azok, amelyek korábbi, szerzői jogi védelem alatt nem álló vagy más dokumentációból származnak és annak felhasználására volt-e engedély.”

- 5. A felperes munkájának szellemi alkotói jellegét, szerzői jogvédelemre alkalmas értékeit, a Törvényszék és az Ítélet tábla nem elsődlegesen a Pp. alapján, hanem a szerzői jogi törvény és a felek egyező álláspontja alapján állapították meg, mivel az ráadásul, a Felek között a II. fokú ítéletig sosem volt vitás, hogy a felperes szellemi alkotását annak engedélye és ellenszolgáltatás nélkül használta fel az alperes.**

Kérdésünk, hogy a nem vitatható felperesi szellemi alkotás kapcsán milyen érvként alkalmazza a bírósági eljárást meghatározóan a T. Testület a Pp. 163. § (2) bekezdésére történő hivatkozást?

- 6. Erre és az ilyen esetek jogorvoslataként tartalmazza a szerzői jogi törvény a 94-94/B szakaszokban a jogsértővel szembeni polgári jogi következményeket.**

Kérjük magyarázzák meg, hogy a T. Testület – valamilyen szereptévesztésbe esve vagy – miért oktatja ki a Törvényszéket és az Ítélet táblát a felperes szerzői jogainak megtagadására vonatkozóan, mivel az nem volt kérdés, hogy a felperes az EAT-tal valós szellemi értéket, szerzői jogvédelemre érdemes művet hozott létre?

Az eljáró tanács az 5-6. kérdésekre összevontan válaszol.

Az eljáró tanács fenntartja az Alapszakvélemény előzetes megállapításait, továbbá a kiegészítő szakvélemény 1-2. kérdésekre adott válaszát.

A testület korábbi nyilatkozatával egyezően az eljáró tanács megjegyzi, hogy a Testület szakértői véleménye, mint bizonyíték a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény értelmében nem bír kötelező erővel. A mindenkor eljáró bíróság feladata a szakértői vélemény, illetve más bizonyítékok alapján az ügyben való döntés meghozatala. Az a helyzet, hogy a szakértői vélemény következtetései valamelyik fél érdekeivel nem állnak összhangban, szükséges és kényszerű jogkövetkezmény, de önmagában semmiképp sem értékelhető úgy, hogy a vélemény ne lenne megalapozott.

- 7. A felperes, az Önkormányzat és az alperes, azaz mindhármuk előtt teljesen egyértelmű és ismert volt az a helyet, mert azt a felperes írásban is rögzítette, hogy a felperes nem kívánta az alperesnek ingyenes felhasználására továbbadni az általa elkészített EAT-ot, ahogyan a későbbiekben is elsődlegesen a felperes dolgozott annak VAT-tá alakításán. Erre vonatkozóan folytak mintegy fél éven át az önkormányzat hivatali épületében és tárgyalótermeiben, valamint az alperes**

székházában és az alperes szerződési ajánlatai, tervezetei (!) alapján a felperessel a felhasználási szerződést megalapozó tárgyalások. Ezen tárgyalások jelentős részében az önkormányzat vezetői tisztségviselői és főépítésze is részt vett. Sosem volt vitás a Felek között, hogy az EAT a felperes szellemi alkotása, a tárgyalásokon kizárólag az volt a kérdés, hogy azt az alkotást a pályázatíró alperes hogyan és milyen ellenszolgáltatás ellenében használhatja fel. A tervezet véglegesítését követően, mikor a Felek között már nem voltak nézeteltérések – és az alperes már mindent (!) megkapott a Pályázat összeállításához a felperestől, akinek az volt a legfontosabb, hogy a terve megvalósulhassanak -, akkor az alperes nem volt hajlandó az általa is az Önkormányzatnak „aláírásra kész”-re jelentett szerződést – csalárd módon eljárva – aláírni. Ez az iratanyag is – a periratok részeként – a T. Testület rendelkezésére áll.

Kérdezzük, hogy ezt az alperesi magatartást hogyan értékeli a T. Testület az alperes által felvett munkadíjra és a sikerdíjra is tekintettel, mivel azokhoz alapvetően és döntően a felperes szellemi alkotásának sajátjakénti felhasználásával (eltulajdonításával) jutott az alperes?

Lásd az Alapszakvélemény Törvényszék kérdéseire adott válaszokat, kiemelve, hogy „[a]z eljáró tanács álláspontja szerint, ahogyan az a projekt adatlapból is kitűnik, a pályázó személy, és ezáltal az EAT/VAT tényleges felhasználója maga az Önkormányzat.³ [...] Az F/1. sz. mellékletként csatolt, az Önkormányzat és a felperes között 2009. június 3. napján kelt Vállalkozási szerződés alapján az Önkormányzat jogosult volt az EAT/VAT-ot felhasználni, a pályázatot pedig az Önkormányzat adta be.”

- 8. A Szakvélemény 3. és 4. pontjaiban a T. Testület a – az önkormányzati testületi döntésnek szerzői jogot rontó értelmezésével – sajátos jogi álláspontját fejtette ki, de nem válaszolt a T. Törvényszék ezen kérdéseire.**

Kérjük, hogy a konkrét kérdésekre – a saját feltételezésein túlmenően – szíveskedjék választ adni!

Az eljáró tanács fenntartja az Alapszakvélemény 3. és 4. kérdésekre adott válaszát.

- 9. Ténykérdés, hogy a pályázat új szempontok szerinti benyújthatósága érdekében a felperes az EAT-ot 2009 decembere és 2010 májusa között VAT-tá dolgozta át különböző, a pályázati kiírás megkövetelte kiegészítésekkel. Erre vonatkozóan az alperes a mai napig semmilyen díjat sem az önkormányzattól, sem az alperestől nem kapott. Ezt célozta meg az alperesi javaslatok alapján kidolgozott szerződéstervezet azzal, hogy a felperes a sikerdíjból – annak közösen megállapított egy-harmadával fog ellenszolgáltatást kapni.**

Kérdésünk, hogy a bemutatott körülmények ismeretében a T. Testület véleménye szerint az alperes által TELJES egészében felvett sikerdíjból jogosult-e a felperes díjazásra, mivel az alperes a felperes szerzői művét sajátjaként adta el a

³ Projekt Adatlap 7/385. oldal

Megrendelőjének, az Önkormányzatnak, majd a sikerdíjat is egészében megtartotta Magának?

Az eljáró tanács fenntartja az Alapszakvélemény felperes által feltett 1. kérdésre adott választát.

A felperes a 2016. július 15-én kelt 29. sorszámú beadványában feltett kiegészítő kérdések:

10. A hivatkozott beadványunk első három kérdésében írottak találkoztak a Társaság elnökétől kapott levélben foglaltakban kifejtettekkel, amely szerint „a településfejlesztési és településrendezési munkák előzetes tervezői változata mindenképpen szerzői jogi védelemre méltó (ha egyébként megfelelnek a törvényi kritériumoknak).” (Átirat 3. old. közepe). Ezt rögzíti a szerzői jogi törvény is az 1. § (2) bek. k) pontjában.

Ezek alapján kérdésünk, hogy elutasítható-e az a felperesi állítás, hogy az Önkormányzat, a városrész rehabilitációjának tervei, az EAT és a VAT, a felperes szerzői jogi alkotása, s mint ilyen jogi védelmet élvez annak ellenszolgáltatás és a szerző engedélye nélküli felhasználása esetén?

Lásd az 1-2. kérdésekre adott válaszokat.

11. Egyértelműnek tartjuk a T. SZJSZT szakvéleményében írottakat abban a vonatkozásban, hogy azt vitathatatlanul megállapította, hogy az alperes felhasználta a saját, ellenszolgáltatással díjazott munkája elkészítéséhez a felperes szerzői jogvédelmet élvező anyagait.

Ennek kapcsán kérjük a szakvélemény kiegészítését, hogy az alperessel szemben – emiatt – a szerzői jogi törvény 94. § (1) bekezdésében előírt jogkövetkezményekkel, azaz a kereset szerinti alperesi gazdagodás visszatérítésére vonatkozó felperesi igény kellően megalapozott-e?

E kérdésre lásd az eljáró tanács Alapszakvéleményben a felperes által feltett 3. kérdésre adott választát.

Budapest, 2017. január 18.

dr. Berki Ádám
a tanács elnöke a

dr. Legeza Dénes István
tanács előadó tagja

Szalay Tihamér
a tanács szavazó tagja